

ZAR

LEPOSLOVNI
DIFSKI
LIST

L. I.

1930
MAJ

5.5.

Iztok:

D o m o t o ž j e .

Mati, v tujini so težki mi dnevi, noči ...
Pa vem, tam za tisto daljno goro, tam si ti,

nad njo je Gospod razpel modro nebo,
Vem, zdaj me išče tvoje toplo oko.

Iznad gore bele megle v modrino si zadrhteale;
tvoje roke so, ki so za menoj zahrepenele.

Večer je že. Nad goro nebo rdi.
Vem, mati, zaradi mene zdaj srce ti krvavi.

Pobratim:

Zastava gre prva v boj,
Akordi časti pod njo se glasijo,
Spoštuje jo celi naš roj,
Tri lepe jo barve krasijo.

A

V

A

Maja:

O r a č .

Za plugom stopa mož,
sklonjen, upognjen X
Šest križev na plečih ga teži,
Izsušena desnica drhti,
Na veliki čelu kaplja
potu stoji ...
Šestdeset let, dolgih, težkih,
je grudo gnojil,
je z znojem in krvjo pojil,
Šestdeset let se je trudil,
je živel in krepil.
Šestdeset mu je vračala,
z ljubeznijo ljubezen
mu je plačala ...
Za plugom stopa mož,
Ves mu X obraz je
s svetlebo oblit,
Okrog čela soince
zlat mu plete svit ...

X X X

P. B.

Ž i v l j e n j e.

Visoka, strma gora je življenje...
In ti, ki se napotiš nanjo, čuj
in glej, da ne premaga te trpljenje,
da prideš nanjo, volji gospoduj!

Zavita pota nanjo so in trnja
obilo je na desno, levo stran,
v grmovju zvesto paži senca črna,
ki vsak prežene jasen, solnčen dan ...

Ob stezah grozni te straše prepadi,
in tvoj tovariš zvesti je obup,
kako bi tam gredeč se kopal v nadi,
ko, kamor greš, se ti smeji le strup?

Če vse premagaš, ubežiš nesreči,
kako v višavi zreš v nižave svet?
In tvoji duši, k radosti hiteči,
kako se zdi rastoč pri cvetu cvet?

Na vrhu si, a kaj pogled zamrl
še v jasnih, prej radostnih ti očeh,
saj ves ti lepši svet se je odpri,
li morda radost uživati je greh?

"Ne! Vidim bujne trate in vrtove,
vse lepe, krasne kakor rajski vrt,

a vidim tudi morja - zla valove,
svetilnik na obrežju - temna smrt.

In glej valove silne ob obali,
li morda res ves kras zagrnejo?
Kod da bi hteli, da bi pokončali
vso radost, z zlom da jo zastrnejo.

Pač res, pogled je lep z goré te silne,
lepo se v dalji radost lesketa,
a kje naj čaka nade ta rešilne,
da ne požro valovi je gorja ?"

P.E.:

V s e , v s e ...

Mladost je moja rajski vrt
britkostim , tugam vsem zaprt,
lepota sije mi v oči,
srca odsev mi mladih dni...

Lepota tukaj je doma,
krasota prostor tu ima,
sladkosti čuje se odnev,
grenkosti znan mi ni odsev ...

Gorje, ker pride enkrat dan,
ko vrt bo ta mi pokončan,
ko mi ugasne solnce žar,
ko vrt razruje mi vihar ...

leksa:

N o v a v t o m o b i l i

Po beli cesti,
ki skozi brezdna vodi,
ki v njih prebivajo
strasti in hudobija,
vozi nov avtomobil.
Voditelj mu usmerja pot;
on sam ne misli,
njega drugi vodi.

- - - - -

Otrok je tudi nov avtomobil,
ki ga po cesti skozi brezdna vozi.
Vzgojitelj mu usmerja pot življenja;
on sam ne misli,
njega drugi vodi.
Od vzgojitelja njegovega je odvisno,
ali v brezdnino zašel bo,
ki v njem prebivajo
strasti in hudobija,
ali pa varno došel bo tja,
kamor vodi pot življenja nas.

P. B.:

S k r o n o s t .

Bogato je pomlad nas nagradila,
a meni vsi se aječni kraji zdijo
nasprotni kot ljudi pač veselijo,
ker mene pač ni z nado okrepila.

O, izkal res jaz KM v tebi sam zdravila,
visoko pa ti hvale melodije
in misli moje zdaj se pobitijo
k spominu nate čisto, moja vila!

Tolažbe sem izkal si in življenje
ostalo ni mi skrito, saj pač jasna
resnica hodi z mano pot v — trpljenje.

In zdaj se čuje pesem moja glasna:
Jasnosti polno moje je hotenje
in v lepše čase i steza je krasna.

P. B.:

R e š i t e v ?

Če svetla mi je zablistela v daljavi,
če svetla, skrivnostna, poslednji pač svit
pokazal se na začetni planjavi
življenja, list luže z radostjo pač krit?

Laksa

U m i n v o l j a .

Tam na nebu plava ptič jekleni.
Dva stroja dvigata ga v visave sinje,
dva močna stroja
in potrpežljive usmerja ga krailo,
ki vodi ga nesani duh ...

Kam plavaš ptič?
Kdaj smoter boš nosešel svoj ?
Kdo si ? In kdo te vodi ?

Saj te ni ptič jekleni.
To človek je,
ki dviga um in volja ga v visave;
potrpežljivost njemu je krailo,
ki z KKKKK vztrajnost ga z varno roko vodi

Le plavaj, plavaj ptič jekleni
v visave sinje.
O, naj ti stroji ne odpovedo
in roka vodje nikdar ne opoča!

x x x

Petr Bezruč:

R u d a r .

Iz češkega prevedel I z t o k.

Jaz kopljem, pod zemljo jaz kopljem,
grude kot kačje se leve blesketajoče kopljem,
pod Polsko Ostravo kopljem.

Svetilnica mi ugaša, do čela so padli
od potu zlepljeni, mokri lasje,
z oetom in žolčem oko je zalito,
z žil in s temena lăbanje kadi se,
Izpod nohtev rdeča kri mi lije,
jaz kopljem, pod zemljo jaz kopljem.

Širok kladivo nad sabo vihtim,
na Salmovu kopljem,
jaz v Ryňvaldu kopljem in v Petvaldu kopljem.

Pri Godulu moja žena zmrzuje, ječi,
na kolenih jih lačna deca plače,
jaz kopljem, pod zemljo jaz kopljem.

Kreše kladivo se, kreše v očah se,
jaz v Dombrovi kopljem jaz v Orlovu kopljem,
na Porembu kopljem in kopljem pod Lazom.

Nad moje glavo kopita done,
grof gre v vas, komtesa z ročico
konje poganja in smeje se črni obraz ji.

Jaz kopljem, motiko jaz dvigam,
moja žena v grad smrtno blesta gre,
hoče kruha, ni v prsih več mleka za dete.

Srca dobrega gospod je,
s kamenja žoltega grad je njegov,
pod gradom buči in trga Ostravica.
Pred vrati mračita dva črna se psa.

Zakaj bi hodila v grad prosit, prosjati?
Mar raste rž v polju graščinskem za hiapce?
Jaz v Hruševu kopljem, v Michalkovicah.

Kaj iz mojih sinov bo, kaj iz mojih hčera,
ko mrtvega bodo iz rude me zvelikli?
Moj sinček dalje bo kopal in kopal,
na Karvinu kopal
in hčerke - kaj neki bo iz gorskih deklet?

Kaj, ko bi nekoč vrgel preklato svetiljko v stran,
zgniti pokonec naravnal tilnik,
levico dal v bok in ravno korakal naprej,
v polkrogu od zemlje visoko k oblaku
dvignil kladivo in se zazrl
v to božje solnce ?...

Iztok:

V a č e r :

Pred mojim oknom pordečila je zarja večerna
 skrivenčeno drevo,
 Nekje se beli prstki po tipkah klavirja
 lovijo lahko.
 Temna postava utrujena objema prašno cesto
 in kolne strašno.
 V skrivnostnih polusenah tajnega mraka pa
 Krist umira težko, težko ...

P.B.:

M o j i m " m e n t o r j e m " .

Pač nekako nad tem se mi zavzame,
 češ: "Kaj ljubav le svojo riše nam?"
 Zakaj glase odmevi nje se same?
 Kaj drugega naj se napiše nam.
 Modernega naj raje kaj zapeje,
 ljubazen davno je opeta že,
 pač res preveč: kaj nam za njene boje?
 Preveč je ona razodeta že!

Problem življenja vtisni si globoko
 v srce, slovo bo od ljubezni vzal ..."

A r a d i n j e p a z v e l p e r o s e m v n o k o
i n z d a j n a j n e b i n j e n e h v a l e p e l ? ? ?

NOVE RAZMERE:

Nadaljevanje Zg. Ideala.

V kratkem času se je v gradu mnogo izpremenilo. Stari knez je umrl, nov gospodar je zasedel njegovo mesto.

Valeposestvo je namreč podedoval knezov nečak, baron Jurij K. Bil je to še mlad mož, trideset do petintrideset let star, visoke vojaške postave in dolgih črnih brk.

Z novim gospodarjem so prišle v grad tudi druge razmere. Baron Jurij je bil zelo dober, miren človek, čisto druge narave, kakor bi bilo pričakovati po zunanosti. Služabniki so kaj kmalu spoznali njegovo dobro lastnost in so jo tudi v polni meri izrabljali.

V tem jih je ovirala le še baronova žena, gospa Elizabeta. Baron Jurij ji je prepustil vse gospodarstvo in to je zabranilo, da bi se služabniki preveč pokvarili, ker gospa je bila precej stroga. Baron si je pridržal le upravo gradov, ker je bil velik prijatelj lova.

Ker so ostali uslužbenci na svojih mestih, je ostal tudi Bukovec še vedno baronov osebni lovec in se je z njim do dobra seznanil. Oba sta bila dobra loveca in sta se kmalu sprijateljila.

Bukovec je napredoval do oskrbnika gozdov in lova ter v tej službi pretaknil z baronom za divjačino vse gozdove in hribčke. Zajci, srne in podobna divjačina ni imela miru pred njima.

Na lovu jima je potekal dan za dnem.

x x x

Nekega jesenskega dne je dobil baron pismo od strica, da bo prišel na obisk iz Italije, kjer se je mudil že nad eno leto. Seveda se je te novice zelo razveselil. Takoj sta se z gospo Elizabeto dogovorila, kako bosta najboljšo sprejela strica, da se pokaže njuno bogastvo v pravi luči. Baronica je prevzela vso skrb nase.

Ker je vedela, da je stric velik sladkosnedež in prijatelj ~~XXXX~~ dobre kapljice, se je namenila, da bo najela nekega francoskega kuharja, ki se je ravno ta čas mudil v bližnjem mestu.

Za to nalogo, namreč da naroči kuharja in se z njim dogovori, se je ponudil baron, ker se je ravno pripravljaj na izprehod.

Dal si je osedlati svojega najljubšega konja ~~X~~, namreč črno kobilo Nigro, ki je daleč na okrog slovela kot najboljši lovski konj. Naj še omenim, da so spadali k tej kobili tudi trije psi, ravno tako popolnoma črni.

Na tej kobili je tako hitro odjezdil, da je čisto pozabil naročiti voza, ki bi se na njem pripeljal kuhar. Gospa Elizabeta je to ~~X~~ opazila šele pozneje in je takoj poslala voz za baronom.

Med tem je baron Jurij vesel jezdil, se pogovarjal z Nigro in ~~X~~si žvižgal veselo popevke. Solnce je med tem priplavalo že precej visoko.

Nenadoma so postali psi nemirni. Zato se je zbudil baron iz razposajenosti ~~XX~~. Spustil je pse, ki so jo takoj ucvrli preko polja. Za trenutek so izginili za grmom. V istem trenutku se je pokazal velik dolgoušec in takoj za njim psi. Baron je pognal konja v dir za najcem. Lovska strast se je v njem zbudila, pozabil je na mesto, na ženino naročilo, na ves svet. Pred seboj je videl le zajca in nič drugega. Urna Nigra je kmalu zmanjšala razdaljo med zajcem in lovecem, pa tudi psi so se dobro držali. Nekaj dobrih obratov se je zajcu posrečilo in zvečal je razdaljo. Že je mislil baron, da mu bo zajec ušel, ko so se psi pognali z združenimi močmi in obkolili zajca. Ubogi dolgoušec je končal svoje plaho življenje pod zobmi divjih psov.

Baron jim je vesel vrgel ~~XX~~ ^{nekaj} kosov pečenega mesa, ki ga je nosil vedno seboj. Nigro pa je poplačal z nekaj koščki sladkorja.

Pri tem delu ga je zmotilo bližajoče se lajanje in, ko se je ozrl, je videl družbo lovcev, ki je jezdila proti njemu. Med njimi je spoznal svojega soseda, grofa T., ki se je na njegovem ozemlju nahajal.

"Čestitam!" mu je zaklical grof že od daleč. "Še nikoli nisem videl, da bo kdo tako kmalu dohitel zajca - res vse čast gre vaši Nigri in Bson."

Tedaj se je baron spomnil, da je ujel zajca na tujem ozemlju. "Oprostite," se je oglasil, "popolnoma sem pozabil, da ni zajec moj." in hotel je izročiti zajca pravemu lastniku.

"Kar pridržite siga," se je branil grof. "Kdor ga ulovi, tega je tudi. - Pa pridružite se nam."

Baron Jurij se je res pridružil grofu in odjezdili so proti bližnji lovski koči. Ko so prišli v koč, jih je že čakalo kosilo. Posedli so okoli obširne bele mize. Pridno so se posluževali zemljskih dobrot, ki so bile nagrmdene na mizi. Niti časa nise imeli za pogovor, tako so hiteli jesti. Čulo se je samo drsanje žlic in vilic ob krožnike, trudno sopihanje in le semtertja je kdo pohvalil kako vrsto jedi.

Po kosilu so si postregli z veržinkami in pipicami, obenem pa so si zalivali suha grla z močno črnino.

Z veselimi ali razburljivimi lovskimi zgodbami so si kratili čas, ki je potekal tako hitro, da je bil že mrak, ko so se poslovili od prijazne hiše, kjer so preživeli nekaj lepih ur.

Baron Jurij se je skobacal na Nigro in odjezdil. Včasih je malo zadremal, pa so se zazibal tako nevarno, da ga je kmalu minilo veselo poskušati to še dalje. Pse je tudi pozabil poklicati. Bili so pa na srečo navajeni, da so se vedno držali okoli kobile.

Pot se mu je nekaj vlekla in šele pozno v noč je prijezdil dom. Vrgel je vajeti blapcu, ki se mu je nesramno režal v obraz in se odtekel proti stopnicam.

V glavi se mu je vrtelo in zdelo se mu je, da se ves svet suče okoli njega. La s težavo se je zavlakel po stopnicah in hodniku v svoje sobe. Vlegel se je na posteljo kar oblečen. Tako je zaspal.

x x x

Zbudil se je, ko je bil še bel dan. Zlata solnčna svetloba je lila skozi visoko okno v sobo. Razveselil se je lepega dne in vesel poskočil s postelje. Hitro se je oblekel. Pozvonil je komorniku. Komornik mu je prinesel zajtrk. Šele tedaj se je spomnil, da je pozabil pripeljati kuharja, sploh iti v mesto.

Premišljeval je kako bi se izgovoril. Mnogo izgovorov je zavrzel, naposled se je odločil za laž. Ker pa tudi tej ni posebno zaupal, se je hotel kratkomalo izogniti baronici Elizabeti.

Tiho se je splaval na hodnik in se hotel izmuzati iz grada. Pri tem poskusu pa ga je zalotila baronica.

"Kako je bilo v mestu?" Vprašala ga je tako zasmehljivo, da se je ubogi soprog kar stresel od strahu, da že vse ve.

"Nisem ga našel doma," je rekel boječe.

"Res???" se je začudila baronica. "Pojdi sem!" Prijela ga je za roko in ga peljala k oknu. Z roko mu je pokazala na dvorišče.

Kar je baron Jurij zagledal, ga ni nič kaj razveselilo. Sredi dvorišča je zagledal malega debeluha, ki je izbiral perutnino, ki se mu je podajale služkinje. Moža sicer ni poznal, toda izdajala ga je bela obleka z belo kuharsko kape in opravilo, da je to francoski kuhar.

Baron se je zbal, da se bo ulila plega iz ust baronice in, ker mu to ne bi bilo prijetno, je hitro popihal z grada.

Kako je prišel kuhar v grad, mu ni šlo v glavo. Zato se je obrnil na prijatelja Bukovca. Našel ga je v sobi, ko je čistil puško.

Bukovec mu je pomežiknil in ga vprašal: "Ali ti je tvoja gospa Elizabeta pela litanije?"

Baron se za to ni zmenil, ampak ga je vprašal kako pa je prišel ta Francoz na grad? - Vrag ga vzemi! Danes ga pa že ne bi bilo treba."

"Ali ti ni povedala gospa baronica?" ga je vprašal Bukovec nagajivo.

Daj mi že mir! Vprašal sem te le, kako je prišel Francoz na grad ne pa, kaj mi je povedala moja soproga."

"Prišel ni, - pripeljal se je," mu je nagajal Bukovec.

Kakor se spozna iz tega razgovora, sta si bila postala baron in Bukovec velika prijatelja. Kar tikala sta se že in Bukovec mu je še nagajal. Malo čudno je to, kakor je še marsikaj čudnega svetu, toda mogoče je vse.

Baron se je že malo jezil in se je delal užaljenega.

"No - no, ti bom pa povedal, da se ne boš jezil. - Veš ti si velik pozabljivec in boš tudi vedno ostal. Pozabljiv si bil tudi včeraj. Tvoj Voza nisi vzel sabo, ampak si oddirjal kar na konju. - Kje si pa imel glavo? Kaj? - Ali si mislil, da bosta s kuharjem jezdila na enem konju. - Nigra se se ti lepo zahvalila. Mogoče si pa še celo mislil, da bo Francoz poleg tebe tekel. - No, ti si pozabil voz, pa ga je poslala za tabo ~~XXXX~~ gospa baronica. - Tako je pa tudi kuhar prišel na grad in se je zvedelo o tvoji nemarnosti."

Tako je zvedel baron to, kar si je želel. Nekaj časa se je bal, da bo baronica še huda. Pri kosilu pa je videl, da je na to že pozabila, ali se je vsaj zdelo, da je. Kmalu je pa tudi sam ~~XXXX~~ na to pozabil.

V gradu je bilo veliko čiščenje. Vse hodnike so očistili in vsa okna pomili. Stezice v parku so na novo posuli z belim peskom in pokosili travo v sadovnjaku. Cerkev so tudi popravili. Naredili so nove klopi, nove strehe in nova okna. Prebarvali in prepleskali so vse notranjost. Prebelili so tudi stolp in zunanost. Naročena sta bila dva zvonova, monštranco in sploh vsa oprema, ki je do zdaj še ni bilo.

Še isti dan, pravzaprav zvečer, se je pripeljal stric. Ker je bil ~~in~~ vsled dolge vožnje truden, je kmalu odšel spat, seveda, ne z praznim želodcem.

Drugi dan, po zajtrku, se je razkazovalo stricu posestvo in grad. Vse se mu je zelo dopadlo in je, kakor je navada pri takih stvareh, vse ~~priznati~~ pohvalil, kar sta na novo naredila.

Pri tem jim je minilo dopoldne in zvon jih je poklical h kosih. Odšli so nazaj v grad in se podali v obednico.

Francoski kuhar je prekosil samega sebe. Na bogato okrašene mize so kar deževala dobra jedila, da je imel stric kaj mnogo skrb, ker se še odločiti ni mogel, kje bi se najprej lotil. Ker pa se take skrbi kaj hitro nehajo, je potekla poedinabrez vsaki neprilike. Kvečjemu, ako bi se lahko štele za nepriliko to, da se je, po domače rečeno, stricu upri želodec, ko bi še najraje jedel. Pa vseeno je spravil pod streho take množico jedi, da sta se baron in baronica kar čudila, čeprav sta vedela, da ima ~~stric~~ velik tek.

Na konec je prišla miza še staro črno vino, ki ga je rajni knez hranil le za izredne slučaje. Tega je pa, v največje začudenje zakonskega para, stric odklonil in je prosil za kozarec limonade. ~~Čez~~ se mu je takoj postreglo.

Stric, ki je opazil začudenje barona in baronice, vedel je tudi čemu, se je nasmehnil in rekel: "Se čudita? - No, saj je pa tudi čudno, ne? - Tak vinski bratec, kakor sem bil jaz, pa odklanja vino. To je težko razumljivo; saj se sam tudi čudim, se povprašujem, kako je toogoče, da sem se mogel vina vzdržati. - Vama bom pa povedal kako je prišlo do tega ~~AM~~, kervem, da komaj čakata, da ustrezem vaši radovednosti. Ta sreča, da sem se odvadil vina in spleh opejnih pijač, sem imel v Rimu. Kakor vama je gotovo znano, sem bil v Italiji

skupaj z mojo prijateljico in nekdanjo učiteljico gospo E. Nekoga
Obe sta se karata nake malenkosti spela. Da bi mi bil tisti, ki je
odšel na izprehod. Hodil sem brez cilja po rimskih ulicah. Že v ara-
ku sem zašel v nek bar. Dobil sem prostor, ki sem iz njega imel raz-
gled po vsem lokalu. Pil in opazoval sem vrvanje raznih ljudi.

Čez dolgo časa je prisel k moji stariji gospod. Brezhibna
elegančna obleka je izdajala, da je iz višjih krogov. Med nama se je
razvil pogovor. Govorila sva o raznih stvareh, naposled pa sva pri-
šla do tistih in zločinov, ki so se izvršili v poslednjih dneh. Ta
predmet mi je bil posebej dobro znan, o čimer sem se tudi pozneje
prepričal. Sedela sva ob stolu iz nst, da nisem zlepa prišel do be-
sed. Nenadoma se me je oprijela nekakavomotica. Oči so mi vedno bolj
in bolj leno okraj. Naposled sem zaspal. Ne vem, koliko časa sem spa-
vendarje bilo vrvanje v lokalu v največjem razmahu, ko sem se pre-
budil. Mojega soseda ni bilo več. Hotel sem plačati, toda listnice
ni bilo nikjer. Tako se nisem se nikoli prestrašil. Morate pametno
gubiti listnico z vse gotovino, kar sem jo imel, ni kar tako. Poleg
tega so bili v listnici še razni dokumenti in vrednotni papirji.
Povedal sem lastniku bara svojo nesrečo. Kmalu bi me bil izročil
policiji kot galjufa. Na srečo sem imel klato pro, ki je tat ni zape-
lil. To sem mu zastavil. Naznanil sem nato policiji svojo nesrečo.
Vprašali so me, s kom sem občeval v onem lokalu, povedal sem jim
vse. Na moje začudenje so mi povedali, da ni bil tat nihče drugi, kar-
ker stari gospod. Ker so videli, da ne verjamem, so mi pokazali foto-
grafijo in rez, stari gospod je bil zloglasni rimski tat in morilec,
ki je straheval Rim že nad pet let. Vsled te nesreče sva se s prija-
teljem pobotala in, ker nisem imel nade dobiti denar nazaj, sva skup-
no odpotovala domov, seveda na njegove stroške, ker nisem imel niti
beliča v žepu. To ni, kakor veste, nič kaj prijetna stvar, biti od ko-
ga drugega odvisen in ga prositi za vsako malenkost. Od tedaj me je

minilo veselo je do pijančevanja in ko sem imel še malo poslušati
nekaj predavanj o alkoholu in njegovi škodljivosti, sem postal nav-
dušen abstinenc. Prišel sem tudi v vaš kraj, da bi nastanovil absti-
nentsko društvo, kar sem se žalost v seznanu teh nad vas koristnih
ustanov spazil, da ga v tem kraju še nimate. - No, sedaj veste, kako
sem se odvalil alkohola in tudi, čemu sem pravzaprav prišel."

Taka je bila zgodba o stricihvi spreobrnitvi.

Nata se se razšli. Stric je šel malo spat, kakor je bila njegova
navada; baronica Elizabeta je odšla nadzorovati delo v parku, Bata in
Jurij pa z Bukovcem v gozd.

X X X

